

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 35584-01-25

לפני:

כבוד השופט דוד מינץ
כבוד השופטת יעל וילנר
כבוד השופט אלכס שטיין

העותרת:

פלונית

נגד

המשיבים:

1. מנכ"ל משרד הבריאות
2. הוועדה לשינוי מין – משרד הבריאות
3. משרד הבריאות

עתירה למתן צו על תנאי

בשם העותרת:

עו"ד יהודה פואה

בשם המשיבים:

עו"ד רן רוזנברג; עו"ד גיא ורדי

פסק-דין

השופטת יעל וילנר:

1. בעתירה שלפנינו מבקשת העותרת, כי נורה למשיבים לבטל את התעודה הציבורית שניתנה לה בדבר שינוי מינה לזכר; וכי ביטול התעודה כאמור לא יהיה כרוך בפגישה של העותרת עם הוועדה הארצית להתאמה מגדרית (היא המשיבה 2, ולהלן: הוועדה להתאמה מגדרית או הוועדה), הפועלת בהוראת משרד הבריאות (המשיב 3).

בפתח הדברים, אציין כי אף שהעותרת רשומה כיום כזכר במרשם האוכלוסין (להלן: המרשם), הרי שלבקשתה, ומטעמי רגישות, ההתייחסות אליה במסגרת פסק הדין תהיה בלשון נקבה, בדומה לאופן ההתייחסות אליה בעתירתה ובתגובת המשיבים. עם זאת יובהר, כי אין באמור כדי להשפיע על הדיון בטענות העותרת לגופן ועל ההכרעה בהן.

רקע עובדתי

2. העותרת, אזרחית ישראלית, נולדה כנקבה בקליפורניה בשנת 1998. ביום 15.2.2021 ביצעה העותרת ניתוח בקליפורניה לכריתת שדיה, וניתן לה אישור מאת

הרופא שביצע את הניתוח כי היא ביצעה ניתוח לשינוי מין. ביום 22.4.2021 עלתה העותרת לישראל, וביום 5.5.2021 פנתה לוועדה להתאמה מגדרית, בבקשה לקבל אישור על שינוי מין מנקבה לזכר, לצורך הגשת בקשה לשינוי פרט המין במרשם (להלן: הבקשה הראשונה). לבקשה צורפו האישור הנ"ל בדבר הניתוח שעברה העותרת לשינוי מין; חוות דעת מרופאת המשפחה של העותרת בקליפורניה מיום 23.4.2021, שלפיה העותרת עברה ניתוח לשינוי מין; וכן הצהרה חתומה מטעם העותרת לתמיכה בבקשתה. ביום 6.5.2021 קיבלה הוועדה את בקשת העותרת, ונשלחה לה תעודה ציבורית המאשרת כי היא עברה הליך שינוי מין מנקבה לזכר (להלן: התעודה).

3. בחלוף כשלוש שנים וחצי, ביום 3.11.2024 פנתה העותרת לוועדה בבקשה לקבל תעודה ציבורית חדשה, לצורך שינוי מינה בחזרה, מזכר לנקבה; זאת, מבלי שצורפו לבקשה מסמכים רפואיים כלשהם (להלן: הבקשה השנייה). למחרת היום נשלחה לעותרת תשובה, שלפיה עליה לתאם פגישה עם עובדת סוציאלית ועם פסיכיאטר מטעם הוועדה. בהמשך לכך, פנתה העותרת למשיבים באמצעות בא-כוחה, ודרשה לקבל אישור, שלפיו התעודה שקיבלה בדבר שינוי מינה לזכר – מבוטלת; ולחילופין, לקבל אישור כי מינה הוא נקבה, וזאת מבלי שתידרש להיפגש עם הוועדה. במענה מטעם המשיבים לפניית העותרת הוסבר, כי להבדיל מבקשתה הראשונה, שקבלתה לא הייתה כרוכה בפגישה עם גורמי הוועדה בשל תמיכת הבקשה במסמכים הרפואיים שצורפו לה, הרי שהבקשה השנייה הוגשה ללא מסמכים רפואיים המעידים על ניתוח להתאמה מגדרית; ולפיכך, בהתאם לנהלים הרלוונטיים, לא ניתן להנפיק לעותרת תעודה ציבורית בדבר שינוי מין ללא פגישה עם הוועדה.

העותרת לא השלימה עם תשובה זו, ומכאן העתירה שלפנינו.

תמצית טענות הצדדים

4. בעיקרו של דבר, בעתירה נטען כי התעודה משנת 2021 המאשרת את הליך שינוי המין מנקבה לזכר, ניתנה לעותרת בהיעדר סמכות, ולפיכך בטלה מעיקרה. העותרת טוענת, כי הוועדה פועלת ללא הסמכה בחוק; כי הנהלים שמסדירים את פעילותה עוסקים במתן תעודה על שינוי מגדר, ולא על שינוי מין; כי מגדר לא ניתן לקביעה אלא באופן סובייקטיבי, ולפיכך אין משמעות לסירוב לבקשה לשינוי מגדר; כי אין בכוחו של ניתוח להסרת שדיים להפוך נקבה לזכר; וכי התעודה בטלה, משום שניתנה לעותרת על-בסיס מסמכים רפואיים שהנפיקו רופאים מארה"ב, ולא מישראל. העותרת מוסיפה, כי בניגוד

לנהלים הרלוונטיים, התעודה ניתנה לה ללא פגישה עם גורמי הוועדה, בעוד שקבלת בקשתה השנייה מותנית בקיום פגישה עם גורמי הוועדה. העותרת טוענת, כי קיום פגישה ואבחון על-ידי גורמי הוועדה יפגע בפרטיות ובאוטונומיה שלה, וכי הוועדה אינה מוסמכת לכפות עליה פגישה כאמור; וכי דחיית הבקשה השנייה תפגע בנושאות בכבודה של העותרת, אשר מעוניינת להיות מזוהה כאישה במסמכיה הרשמיים.

5. מנגד, המשיבים טוענים כי דין העתירה להידחות, הן על הסף הן לגופה. המשיבים מדגישים, כי העתירה מתעלמת מכך שבית משפט זה כבר הכיר בסמכות הוועדה ליתן תעודה ציבורית בדבר שינוי זהות מינית ומגדרית; כי העתירה הוגשה בשיהוי ניכר, באשר התעודה ניתנה על-ידי הוועדה לפני כארבע שנים; וכי טמון קושי בטענת העותרת, שלפיה הוועדה חסרת סמכות להוציא תעודה ציבורית בדבר שינוי מין, בהינתן שהעותרת עצמה פנתה לוועדה על מנת שתפעיל את סמכותה כאמור. לגופם של דברים, נטען כי הוועדה פעלה בענייננו כדין, הן כשהנפיקה לעותרת את התעודה בעקבות בקשתה הראשונה, הן בהתניית קבלת הבקשה השנייה בקיום פגישה עם גורמי הוועדה. המשיבים מדגישים, כי בשים לב לשוני המהותי בין הטעמים שביסוד כל אחת מהבקשות, הנהלים הרלוונטיים קובעים אופן טיפול שונה בהן; וכי ככל שלעותרת יש קושי לקיים פגישה פרונטלית עם חברי הוועדה, הרי שניתן לקיימה גם מרחוק, באופן מקוון.

6. בתשובת העותרת לתגובת המשיבים נטען כי פסקי הדין שהכירו בסמכות הוועדה עסקו בעניינם של טרנסג'נדרים, בעוד שהעותרת אינה נמנית עם קבוצה זו, משום שהיא חשה כעת התאמה מלאה למינה הביולוגי. עוד נטען, בין היתר, כי בעוד שמתגובת המשיבים עולה שבקשתה הראשונה טופלה בהתאם לנוהל מקוצר, שאינו כולל ריאיון עם מגיש הבקשה, הרי שנוהל זה לא פורסם ולא הוצג במסגרת תגובת המשיבים.

דיון והכרעה

7. דין העתירה להידחות מכל אחד מהטעמים המפורטים להלן.

8. הלכה למעשה, ביסוד העתירה שלפנינו ניצבת בקשת העותרת, כי ישונה פרט המין שלה במרשם ובמסמכיה הרשמיים מזכר לנקבה. בתוך כך, טענתה העיקרית של העותרת, עניינה כפירה בשורש סמכות הוועדה להתאמה מגדרית, להנפיק אישור בדבר שינוי הזהות המינית והמגדרית של אדם, שישמש כתעודה ציבורית לצורך שינוי פרט המין שלו במרשם.

9. אולם, ראשית יצוין כי בית משפט זה כבר הכיר, בשורה של מקרים, בסמכותה הנדונה של הוועדה להתאמה מגדרית; כשבאחת הפרשות אף הועלו נגד סמכות זו טענות עקרוניות, אשר דומות במהותן לטענות העותרת (ראו: בג"ץ 6190/21 מיכל פואה, יו"ד תנועת "בוחרים במשפחה" נ' שר הבריאות, פס' 6, 11-14 (22.2.2022) והאסמכתאות שם (להלן: בג"ץ 6190/21)). בתוך כך, בפסק הדין ב-בג"ץ 6190/21 הודגש, כי הנהלים שעל-בסיסם פועלת הוועדה נועדו "לתת מענה לסוגיית המצאת תעודה ציבורית הנדרשת על פי חוק לצורך רישום במרשם האוכלוסין. פעילותה של וועדה מקצועית הנדרשת לצורך זה, והפועלת על פי אמות המידה הרפואיות המקובלות, אינה מחייבת הסמכה מפורשת בחוק" (שם, פס' 17).

למרות זאת, העתירה שלפנינו אינה כוללת התייחסות לפסקי הדין אשר הכירו כאמור בסמכות הנדונה של הוועדה. אמנם, כאמור לעיל, במסגרת תשובתה לתגובת המשיבים טוענת העותרת כי פסקי דין אלו אינם רלוונטיים אליה, משום שהם עוסקים בטרנסג'נדרים, בעוד שהיא עצמה איננה טרנסג'נדרית, באשר היא חשה כעת התאמה מלאה למינה הביולוגי. אולם, טענה זו מוקשית, ולו בשים לב לכך שהתעודה דנן ניתנה לעותרת לבקשתה, שהוגשה על-ידה בשל תחושת חוסר התאמה למינה הביולוגי.

10. שנית, ושמא עיקר: בבסיס העתירה ניצבת כאמור בקשת העותרת, כי ישונה פרט המין שלה במרשם, וטענתה כי אין בסמכות הוועדה להנפיק תעודה ציבורית לצורך עריכת השינוי האמור. אלא שהמשיבים, גורמי משרד הבריאות, אינם הגורם המוסמך לשינוי פרט המין של העותרת במרשם; הגורמים המוסמכים לעניין זה הם רשויות משרד הפנים, שלא צורפו כמשיבים לעתירה שלפנינו. כמו כן, הנוהל שקובע כי פרט המין במרשם ישונה על בסיס תעודה ציבורית שהוציאה הוועדה להתאמה מגדרית, הוא נוהל של רשות האוכלוסין וההגירה במשרד הפנים, שעניינו "שינוי / תיקון פרט רישום מין" (נוהל רשות האוכלוסין, מס' 2.6.0001, עודכן ביום 29.1.2018) (להלן: נוהל שינוי פרט המין). סעיף 1.2 לנוהל זה קובע, כי שינוי פרט המין במרשם ייעשה על סמך "תעודה ציבורית המעידה על שינוי מין של הוועדה הציבורית של משרד הבריאות", או על סמך "תעודה ציבורית המעידה על שינוי המין של הוועדה הציבורית לבחינת שינוי מין ללא ניתוח". למרות כל זאת, העתירה שלפנינו אינה מתייחסת כלל לנוהל שינוי פרט המין, ולא צורפו אליה כמשיבים הגורמים הרלוונטיים ממשרד הפנים.

11. לנוכח האמור לעיל, העתירה דנן אינה עומדת בנטל להעמיד תשתית משפטית מספקת, שעל בסיסה ניתן לברר כדבעי את הטענות המועלות במסגרתה; כמו כן, אף לא צורפו אליה כמשיבים גורמים רלוונטיים לבירור אותן טענות. כידוע, די בכל אחד מטעמים אלו, כשלעצמו, כדי להביא לדחיית העתירה על הסף (ראו, מני רבים: בג"ץ 7142/21 חלפון נ' יועמ"ש משרד המשפטים, פס' 4-5 (14.11.2021); בג"ץ 3416/21 קוטנגו נ' משרד החינוך, פס' 11-12 (11.7.2021); בג"ץ 6190/21, פס' 14 ו-16).

12. למעלה מן הצורך, אציין בקצרה כי אף לגופם של דברים, לא מצאתי פגם בהחלטות המשיבים בעניינה של העותרת.

13. כאמור, העותרת מלינה על כך שהוועדה דורשת לקיים עמה פגישה, כתנאי לקבלת בקשתה השנייה, בעוד שבקשתה הראשונה התקבלה על בסיס מסמכים רפואיים בלבד וללא פגישה עם הוועדה.

אולם, כפי שמובהר בתגובת המשיבים, על כל אחת מהבקשות שהגישה העותרת חל נוהל טיפול שונה, לנוכח השוני המהותי שבין הבקשות.

14. בקשתה השנייה של העותרת, לקבל תעודה ציבורית מהוועדה לצורך שינוי פרט המין שלה מזכר לנקבה, הוגשה ללא מסמכים רפואיים המעידים על ביצוע ניתוח להתאמה מגדרית. לפיכך, על הטיפול בבקשה חל חוזר חטיבת הרפואה של משרד הבריאות, מס' 6/2020, אשר מסדיר את פעילות הוועדה לבחינת מתן אישור על שינוי מגדר ללא ניתוח. נוהל זה קובע כי טיפול בבקשות להנפקת אישור על שינוי מגדר, שאינן מבוססות על ניתוח שעבר המבקש, כרוך בקיום "לפחות פגישה אחת של הפונה עם חברי הוועדה" (שם, סעיף 5.1.3(3)).

15. לעומת זאת, בקשתה הראשונה של העותרת, לקבל מהוועדה תעודה לצורך שינוי פרט המין שלה מנקבה לזכר, התבססה על ניתוח להתאמה מגדרית שעברה העותרת באופן פרטי. המשיבים מבהירים, כי בקשה זו טופלה בהתאם להליך מקוצר, שעניינו בקשות מסוג זה; וכי הסברים על ההליך הנדון מצויים באתר הוועדה להתאמה מגדרית שבאתר האינטרנט של בית החולים שיבא, שבו פועלת הוועדה. באתר מפורט כי בקשות שעניינן "קבלת אישור לשינוי רישום המגדר (סעיף המין) בתעודת הזהות בעקבות ביצוע ניתוח להתאמה מגדרית באופן פרטי בישראל או בחו"ל", מטופלות במסגרת "מסלול מקוצר", שאינו כרוך בפגישה עם הפונה, אלא בהצגת מסמכים, ובהם "סיכום רפואי

בכתב מהרופא/ה המנתח/ת"; "אישור מרופא/ת המשפחה על ביצוע ניתוח להתאמה מגדרית"; ו"הצהרה חתומה של הפונה כי בוצע הליך כירורגי (ניתוח) להתאמה מגדרית". כמפורט לעיל, אלו המסמכים שהגישה העותרת במסגרת בקשתה הראשונה.

16. אשר לטעם שבבסיס השוני בין שני מסלולי הטיפול הנ"ל, המשיבים מבהירים כי הוועדה להתאמה מגדרית דנה בבקשות המגיעות לפתחה, לפי אמות המידה המקצועיות המקובלות להכרה בדיספוריה מגדרית; וכי ביצוע ניתוח להתאמה מגדרית נחשב אינדיקציה מובהקת למצב של דיספוריה כאמור. לפיכך, הוועדה מאפשרת למי שעברו ניתוח מסוג זה לקבל אישור עבור שינוי פרט המין במרשם במסגרת מסלול מקוצר, שאינו כרוך בפגישה עם הוועדה. לעומת זאת, כאשר הבקשה אינה מבוססת על ניתוח שבוצע, הוועדה מבקשת להתרשם באופן בלתי אמצעי מתהליך שינוי המגדר שעובר/ת המבקש/ת.

17. לנוכח האמור, דרישת הוועדה לקיים פגישה עם העותרת כחלק מהליך הטיפול בבקשתה השנייה מעוגנת בנהלים הרלוונטיים, ואף עומדת בדרישת הסבירות (ראו והשוו: בג"ץ 10533/04 ויס נ' שר הפנים, פס' 40 לחוות דעתה של השופטת א' פורקצ'יה ופס' 13 לחוות דעתה של השופטת ע' אדבל (2011)). בתוך כך, אציין כי אין בידי לקבל את טענת העותרת, שלפיה פגישה כאמור "קוראת תיגר" על זהותה כנקבה; כמבואר לעיל, פגישה כזו נועדה לאפשר לוועדה להתרשם מתהליך שינוי המגדר שעוברת העותרת, כחלק מהליך איסוף הנתונים הנדרש לוועדה לצורך הנפקת האישור המבוקש על-ידה.

18. אם כן, בפני העותרת פתוחה הדרך להשלים את הליך הטיפול בבקשתה השנייה, תוך עמידה בדרישות הוועדה. בהקשר זה תוזכר הבהרת המשיבים, כי העותרת רשאית לתאם פגישה מרחוק עם גורמי הוועדה, באופן מקוון, ככל שיש בכך כדי להקל עליה.

19. לנוכח כל האמור לעיל, דין העתירה להידחות.

בנסיבות העניין, לא ייעשה צו להוצאות.

ניתן היום, ד' תמוז תשפ"ה (30 יוני 2025).

אלכס שטיין
שופט

יעל וילנר
שופטת

דוד מינץ
שופט